

Verkiezing
Meest
Toegankelijke
Gemeente
van NL

Juryrapport
Verkiezing 2021

5 jaar VN-verdrag Handicap

Dit jaar is het 5 jaar geleden dat Nederland het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, oftewel: het VN-verdrag Handicap, ratificeerde. Dit verdrag maakt duidelijk dat mensen met een beperking of chronische ziekte recht hebben op gelijke behandeling. Iedereen moet mee kunnen doen. Het verdrag gaat uit van het 'sociaal model': voor inclusie van mensen met een beperking is het nodig dat letterlijke en figuurlijke drempels voor deelname zoveel mogelijk worden weggehaald. Met andere woorden: dat de samenleving toegankelijker wordt voor iedereen.

Betrokkenheid van ervaringsdeskundigen is daarbij onmisbaar. Zij weten als geen ander tegen welke drempels ze oplopen en ook hoe die zouden kunnen worden weggenomen of op z'n minst verlaagd. Daarom hanteert het verdrag ook het uitgangspunt 'niets over ons, zonder ons': bij besluitvorming door overheid en organisaties is de inzet van ervaringsdeskundigen verplicht. Ook bij de beoordeling van de finalisten voor de Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland hebben we goed op gelet op de betrokkenheid van ervaringsdeskundige inwoners.

(Week van de) Toegankelijkheid

Het is niet toevallig dat vandaag de ontknoping van de verkiezing Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland plaatsheeft. Deze week wordt voor de 21e keer de jaarlijkse Week van de Toegankelijkheid georganiseerd – een week waarin extra wordt stil gestaan bij het belang van toegankelijkheid in de samenleving. Circa 1 op de 5 Nederlanders heeft één of meer beperkingen: een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking, een chronische ziekte of een psychische kwetsbaarheid. Het is van grote waarde, zowel voor hen als voor de samenleving als geheel, dat zij zelf de regie over hun leven kunnen voeren en naar vermogen en behoefte kunnen meedoen.

In de afgelopen jaren stond tijdens deze week iedere keer een ander thema centraal: onder meer sport en beweging, feesten en evenementen, openbaar vervoer, kunst en cultuur, openbare ruimte, verenigingsleven, klantvriendelijkheid en digitale toegankelijkheid. Toegankelijkheid is van belang voor alle terreinen van ons bestaan, en van het vergroten van toegankelijkheid profiteren we allemaal. Online een afspraak maken is essentieel voor dove mensen, en het scheelt iedereen een lange wachttijd aan de telefoon. Een brief in duidelijke taal is belangrijk voor mensen met een verstandelijke beperking, maar ook voor mensen die nog maar net Nederlands spreken. En een lift in gebouwen is onmisbaar voor iemand in een rolstoel, maar ook handig voor vaders en moeders met een kinderwagen of voor iemand met een gebroken been.

Verkiezing Meest Toegankelijke Gemeente

Op al die terreinen speelt de gemeente een rol. Of het nu is als uitvoerder of handhaver van wet- en regelgeving, als aanbieder van diensten aan burgers, als instantie die een voorbeeldrol heeft of als instantie die partijen bijeenbrengt en

stimuleert om hun maatschappelijke rol op te pakken. Daarom heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de VNG, het stokje overgenomen in het organiseren van de verkiezing Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland, nadat deze in 2018 voor het eerst werd georganiseerd.

Doel van de verkiezing

De verkiezing is erop gericht om gemeenten op een positieve manier aan te spreken op de belangrijke rol die zij spelen in het vergroten van toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking, met een chronische ziekte of met een psychische kwetsbaarheid. Met de verkiezing willen we het belang van fysieke, sociale en informatietoegankelijkheid hoger op de agenda zetten, waardevolle initiatieven in het zonnetje zetten en stimuleren dat gemeenten van elkaar leren.

Drie rondes, 5 finalisten

Onder het motto 'Iedereen doet mee!', deden alle gemeenten in Nederland automatisch mee aan de verkiezing. Vanaf 17 mei tot en met 29 augustus konden alle Nederlanders hun stem uitbrengen. In de eerste ronde met een inhoudelijke beoordeling van de gemeenten waar zij wonen, werken of op een andere manier nauw betrokken zijn. In deze ronde brachten ruim 2.200 mensen hun stem uit. De beoordelingen zijn gedeeld met de betreffende gemeenten, zodat ze daar hun voordeel mee kunnen doen voor het versterken van het lokale inclusiebeleid. De 12 best scorende gemeenten gingen door naar de halve finale, waarin iedereen in Nederland een stem kon uitbrengen op één van deze gemeenten. In deze ronde brachten nog eens bijna 5.000 mensen hun stem uit.

Vijf gemeenten kregen daarbij de meeste stemmen – in alfabetische volgorde:

- * Hardenberg
- * Harderwijk
- * Oude IJsselstreek
- * Stein
- * Zwolle

Aan ons als vakjury was vervolgens de taak om aan een van deze gemeenten de titel 'Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland' toe te kennen en aan een van hen een aanmoedigingsprijs.

Aanpak van de vakjury

We hebben ons daarbij gebaseerd op:

- * de beoordelingen uit de eerste ronde van de verkiezing
- * de informatie die de gemeenten voor de website in de tweede ronde zelf ter beschikking stelden
- * de indrukken van het Superteam, dat in de tweede ronde bij ieder van de gemeenten op bezoek ging en sprak met bestuurders en ervaringsdeskundigen
- * de Lokale Inclusie Agenda van de gemeenten

Iedere gemeente heeft een unieke situatie. Een andere grootte, andere lokale uitdagingen. En toegankelijkheid kent vele aspecten: van gebouwen tot openbare ruimte, van onderwijs tot werk, van recreatie tot website, enzovoorts. Daarin maakt iedere gemeente andere keuzes. We hebben zowel de 'papieren' realiteit van de Lokale Inclusie Agenda en informatie op websites als de praktijk van de uitvoering meegewogen. Er is daarbij getoetst op drie algemene criteria: innovatie, communicatie en betrokkenheid van ervaringsdeskundigen.

Algemene conclusies van de vakjury

Als vakjury waren we ervan onder de indruk met hoeveel inzet en creativiteit veel gemeenten in Nederland, en zeker deze 5, werken aan het verbeteren van toegankelijkheid en aan inclusie van mensen met een beperking. Dat is iets om te vieren in deze Week van de Toegankelijkheid. Uit de Flitspeiling van Movisie en VNG is echter ook bekend dat dit bij sommige gemeenten nog van de grond moet komen. Zij kunnen leren van de ervaringen van andere gemeenten, iets wat we vanuit de VNG stimuleren en mogelijk maken.

De vijf finalisten maken heel duidelijk: het maakt niet uit waar je begint met het verbeteren van toegankelijkheid, als je maar begint. Ook deze 5 finalisten hebben nog een ontwikkelagenda. Tot een inclusieve samenleving komen is een beweging, en dat vergt tijd. Bewustwording en voorbeeldgedrag zijn nodig om verder te komen.

Goed voorbeeld van de 5 finalisten

Alle 5 de gemeenten in de finale zijn wat ons betreft winnaars! We noemen hier enkele punten bij ieder van de finalisten die in het oog springen en die navolging verdienen.

Hardenberg

- * heeft in de Lokale Inclusie Agenda een brede benadering van inclusie, met een verbinding naar de 'Global Goals'
- * was in 2018 winnaar van de eerste editie van deze verkiezing; toegankelijkheid op de agenda krijgen is één ding, het er hoog op houden en weer in de top 5 terecht komen is een tweede - dat is een compliment waard!

Harderwijk

- * is, in vergelijking met de andere 4 finalisten, minder lang bezig met het lokale inclusiebeleid, maar heeft in die tijd wel een gedegen inventarisatie gedaan als aanzet voor de Lokale Inclusie Agenda
- * is in de finale gekomen, vóór andere gemeenten uit de top 12 die al langer bezig zijn - dit zegt veel over de betrokkenheid van inwoners

Oude IJsselstreek

- * heeft een burgemeester die zich met bevlogenheid inzet voor toegankelijkheid
- * heeft een toiletalliantie voor meer openbare en toegankelijke toiletten, een aansprekend initiatief met directe impact op het dagelijks leven

- * besteedt aandacht aan normen voor toegankelijk bouwen in aanbestedingsprocedures en in de samenwerking met woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars – belangrijk voor het levensdomein 'thuis'

Stein

- * heeft veel aandacht voor inclusief onderwijs (integratie van het regulier en speciaal onderwijs); een inclusieve samenleving begint bij kinderen, in de buurt en op school en dit is dan ook van groot belang
- * heeft een goede verbinding met het werkgeversveld: de gemeente pakt een rol om ook daar bewustwording in te zetten van wat er allemaal wél kan
- * heeft een innovatieve aanpak van deelbaar vervoer

Zwolle

- * besteedt apart aandacht aan jeugd in het plan van aanpak
- * biedt ondersteuning van ervaringsdeskundigen, met diverse middelen
- * geeft een mooi voorbeeld van hoe ook een monumentaal pand (de Sassenpoort) toch zo veel mogelijk toegankelijk kan worden gemaakt, met een virtual reality tour en een 3D-voelbaar 'uitzicht'

Toch hebben we maar 1 aanmoedigingsprijs te vergeven en kan er maar 1 de Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland 2021 zijn.

Aanmoedigingsprijs

Dit alles in overweging nemende heeft de jury besloten om de aanmoedigingsprijs toe te kennen aan een gemeente die heeft gekozen voor een focus op het fysieke domein. We willen deze gemeente uitdagen om door te zetten en dit ook uit te rollen naar de overige domeinen. Daarom kennen we de aanmoedigingsprijs toe aan de [gemeente Zwolle](#).

Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland

Vanwege

- * inzet op alle domeinen met duidelijke ambities
- * beschreven in een toegankelijke Lokale Inclusie Agenda
- * het betrekken van een breed scala aan partijen bij het realiseren van de ambities
- * goede, duurzame samenwerking met ervaringsdeskundigen

gaat de titel Meest Toegankelijke Gemeente van Nederland 2021, de bijbehorende award en de toegankelijke toeristische route naar de [gemeente Stein](#).

De gemeente Stein springt eruit met hun Sociale Inclusie Agenda, waarin op een duidelijke en toegankelijke manier het beleid is opgeschreven. De gemeente vertaalt de ambities ook naar daden: op alle domeinen zijn ze bezig met de realisatie van toegankelijkheid. Dat zien we bijvoorbeeld terug in het Inclusief Onderwijs project. Waarin niet alleen wordt gewerkt aan de fysieke toegankelijkheid van de scholen, maar ook veel aandacht uitgaat naar de sociale en informatieve toegankelijkheid. Dit uit zich in prikkelarme lokalen voor mensen met een verstandelijke beperking en

het innovatieve onderwijsproject van Stichting (On)Beperkt 4 life, waarin kinderen zien en ervaren hoe het is om met een beperking te leven. Een ander voorbeeld van innovatie in Stein is de aanpak van deelbaar vervoer. Dit alles doet de gemeente niet alleen, maar in nauwe samenwerking met organisaties, werkgevers en ervaringsdeskundigen binnen de gemeente. Met name de goede, duurzame samenwerking met ervaringsdeskundigen is van groot belang. Stein is zo een mooi voorbeeld van een gemeente die laat zien dat het benutten van de brede kennis en ervaringsdeskundigheid van inwoners leidt tot tastbare resultaten waar mensen iets aan hebben.

De vakjury

Leonard Geluk - algemeen directeur VNG, juryvoorzitter

Rick Brink - directeur belangenbehartiging Stichting Studeren & Werken op Maat

Sheila Oroschin - sociaal ondernemer, The Masters Maastricht

Tako Rietveld - Kindercorrespondent

Illya Soffer - directeur Ieder(in)